

## KÄRÄJÄOIKEUSVERKOSTON KEHITTÄMINEN

### Erityisasiaryhmien keskittämistä koskevasta arviomuistiosta saatu lausuntopalautte

#### 1 Johdanto

##### Yleistä

Oikeusministeriö asetti 28.10.2014 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus kärjäoikeusverkoston jatkokehittämiseksi (OM 17/31/2014). Kärjäoikeusverkostotyöryhmä on keväällä 2015 antamassaan mietinnössään "Kärjäoikeusverkoston kehittäminen" (Mietintöjä ja lausuntoja [14/2015](#), ruotsiksi [31/2015](#)) ehdottanut kahta vaihtoehtoista mallia kärjäoikeusverkoston uudistamiseksi (14 tai 17 kärjäoikeutta nykyisten 27 sijaan). Työryhmä ehdotti tarkistuksia myös eräiden tiettyihin kärjäoikeuksiin käsiteltäväksi keskitettyjen asiaryhmien tuomiopiirijakoon. Ehdotusten mukaan tällaisia keskitettyjä asiaryhmiä eli merioikeus-, maa- ja metsäoikeus-, ulosottovalitus-, yrityssaneeraus-, ryhmäkante- ja sotilasoikeudenkäyntiasioita käsittelevien kärjäoikeuksien määrä vähenisi nykyisestä. Näissä asioissa vaadittavan erityisasiantuntemuksen ja riittävän asiamäärän turvaamisen on katsottu puoltavan käsittelyn keskittämistä nykyistä harvempiin kärjäoikeuksiin.

Oikeusministeriön saaman lausuntopalautteen perusteella puheena olevien erityisasiaryhmien keskittämistä nykyistä harvempiin kärjäoikeuksiin pääosin kannatetaan (ks. tarkemmin "Kärjäoikeusverkoston kehittäminen. Lausuntotiivistelmä", Mietintöjä ja lausuntoja [44/2015](#), ruotsiksi [46/2015](#)). Lausunnonantajat olivat kuitenkin erimielisiä siitä, mitä nämä kärjäoikeudet olisivat. Eniten kritiikkiä sai osakseen työryhmän maa- ja metsäoikeusasioita koskevat ehdotukset. Moni lausunnonantaja katsoi, että maa- ja metsäoikeuksien määrän vähentäminen tulisi arvioida kokonaan erikseen.

Oikeusministeriö asetti 31.3.2016 hankkeen kärjäoikeusverkoston jatkokehittämiseksi ([OM 3/31/2016](#)). Hankkeen asettamisen taustalla on edellä kirjatun virkamiestyöryhmän mietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen lisäksi selvitysmiesten raportti "Summaaristen riita-asioiden käsittelyn kehittäminen" (Selvityksiä ja ohjeita [52/2014](#)) lausuntopalautteineen (Mietintöjä ja lausuntoja [39/2015](#)) sekä oikeus- ja työministeri Jari Lindströmin linjaus, jonka mukaan kärjäoikeuksia on jatkossa 20.

Erityisasiaryhmien keskittämisestä laadittiin arviomuistio, jossa otettiin huomioon virkamiestyöryhmän ehdotukset, niistä saatu lausuntopalautte sekä jatkovalmistelussa esiin nousseet vaihtoehdot. Muistiossa esitettiin oikeusministeriön arvio siitä, mihin kärjäoikeusuudistuksen mukaisista kärjäoikeuksista maa- ja metsäoikeus-, merioikeus-, ryhmäkante-, ulosottovalitus-, yrityssaneeraus- ja sotilasoikeudenkäyntiasiat tulisi keskittää käsiteltä-

viksi. Ehdotuksissa otettiin huomioon vuoden 2017 alusta voimaan tuleva tuomioistuinlaki ja siihen liittyvä lainsäädäntö (lait 673-729/2016, [HE 7/2016](#), PeVL 14/2016 vp, LaVM 8/2016, EV 99/2016).

## Erityisasiaryhmien keskittämistä koskevat ehdotukset

Arviomuistiossa ehdotettiin, että maa- ja metsätalouden-, merioikeus-, ryhmäkante-, ulosottovalitus- ja yrityssaneerausasiat keskitettäisiin seuraavasti:

Maa- ja metsätalouden asioissa toimivaltaisiin käräjäoikeuksiin tai niiden tuomiopiireihin ei käräjäoikeusverkostouudistuksen yhteydessä puututtaisi. Maa- ja metsätalouden asioissa toimivat siten jatkossakin seuraavat kahdeksan käräjäoikeutta: Etelä-Savon, Itä-Uudenmaan, Kanta-Hämeen, Lapin, Oulun, Pohjanmaan, Pohjois-Savon ja Varsinais-Suomen käräjäoikeudet. Maa- ja metsätalouden yhteistoimintaa tulisi kuitenkin lisätä tuomioistuinlain 14 luvun 3 §:n mahdollistamalla tavalla niin, että maa- ja metsätalouden asioita käsitteleviä insinöörejä voitaisiin määrätä toimimaan myös muussa kuin yhteistoiminta-alueeseen kuuluvassa toisessa maa- ja metsätalouden alueessa. Lisäksi ehdotettiin, että kirjaamisasioista tehtävien valitusten käsittelyä kirjallisessa menettelyssä laajennettaisiin nykyisestä.

Merioikeusasiat keskitettäisiin käsiteltäväksi Ahvenanmaan ja Helsingin käräjäoikeuksiin.

Ryhmäkanteasiat keskitettäisiin käsiteltäväksi Helsingin käräjäoikeuteen.

Yrityssaneeraus-, ulosottovalitus- ja sotilasoikeudenkäyntiasiat keskitettäisiin kahdeksaan käräjäoikeuteen. Ulosottovalitusasioissa toimivaltaisia olisivat Ahvenanmaan, Helsingin, Länsi-Uudenmaan, Oulun, Pirkanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Savon ja Varsinais-Suomen käräjäoikeudet. Yrityssaneerausasioissa toimivaltaiset käräjäoikeudet olisivat samoja lukuun ottamatta Pohjois-Savon käräjäoikeutta. Itä-Suomen alueen yrityssaneerausasiat keskitettäisiin Pohjois-Savon käräjäoikeuden sijaan Etelä-Karjalan käräjäoikeuteen.

Sotilasoikeudenkäyntiasioita käsiteltäisiin Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Kymenlaakson, Lapin, Länsi-Uudenmaan, Satakunnan ja Varsinais-Suomen käräjäoikeuksissa.

## Pyydetyt lausunnot

Oikeusministeriö pyysi 16.9.2016 lausuntoa arviomuistiosta korkeimmalta oikeudelta, hovioikeuksilta ja käräjäoikeuksilta, eräiltä henkilöstöjärjestöiltä sekä niiltä ministeriöiltä, keskusvirastoilta ja muilta viranomaisilta, joiden toimialaa ehdotukset koskevat. Lausuntopyyntö lähetettiin yhteensä 45 taholle, jotka ovat seuraavat:

Korkein oikeus  
Hovioikeudet  
Käräjäoikeudet

Liikenne- ja viestintäministeriö  
Maa- ja metsätaloudenministeriö  
Puolustusministeriö

Maanmittauslaitos  
Puolustusvoimien esikunta  
Valtakunnanvoudinvirasto

Konkurssiasiamies  
Kuluttaja-asiamies

Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry  
Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry  
 Oikeushallinnon henkilökunta OHK ry  
 Suomen Kihlakunnanvoudit ry – Häradsfogdarna i Finland ry  
 Suomen Maallikkotuomarit ry

Oikeusministeriöön saapui yhteensä 40 lausuntoa. Lisäksi Korkein oikeus sekä Hyvinkään, Itä-Uudenmaan, Kemi-Tornion kärjäoikeudet ilmoittivat, etteivät anna asiassa lausuntoa. Puolustusministeriö ilmoitti lausunansa myös Pääesikunnan puolesta. Lausunnon toimittivat myös Päijät-Hämeen ulosottovirasto, Suomen Lakimiesliitto ry ja Finlands Svenska Folktinget. Hovioikeuksista lausuntoa ei antanut Vaasan hovioikeus. Kärjäoikeuksista lausunnon jättivät toimittamatta vain Etelä-Pohjanmaan ja Ylivieska-Raahen kärjäoikeudet. Henkilöstöjärjestöistä lausuntoa eivät toimittaneet JUKO ry eikä Suomen Maallikkotuomarit ry.

## 2 Yhteenveto lausunnoista

### Yleistä

Tähän esitykseen on koottu lausuntopalaute pääpiirteissään. Erityisesti on keskitytty kuvaavaan niitä kannanottoja, jotka ovat poikenneet arviomuistiossa esitetyistä ehdotuksista. Lausunnonantajien yksityiskohtaiset kannanotot ilmenevät lausunnoista, jotka ovat luettavissa [valtioneuvoston hankesivuilla](#).

Lausuntopalaute oli varsin pitkälti samansuuntaista kuin virkamiestyöryhmän ehdotuksista saadut kannanotot. Lausunnonantajat pääosin kannattivat arviomuistiossa esitettyjä ehdotuksia eli erityisasiaryhmien keskittämistä nykyistä harvempiin kärjäoikeuksiin. Lausunnonantajat olivat kuitenkin erimielisiä siitä, mitä nämä kärjäoikeudet olisivat. Eniten kannatusta saivat merioikeus-, ryhmäkane-, ja sotilasoikeudenkäyntiasioiden keskittämistä koskevat ehdotukset. Valtaosa kannatti myös arviomuistiossa esitettyä kantaa siitä, että maa-oikeusasioissa toimivaltaisiin kärjäoikeuksiin ei tässä yhteydessä puututtaisi, vaan niitä koskevat mahdolliset muutostarpeet arvioitaisiin erikseen.

Eniten vastustettiin arviomuistion ehdotuksia siitä, miten ulosottovalitus- ja yrityssaneerausasioiden keskittäminen tulisi toteuttaa. Itä-Suomen ja Rovaniemen hovioikeudet, Keski-Suomen, Lapin, Päijät-Hämeen, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Vantaan kärjäoikeudet vastustivat arviomuistion ehdotuksia ainakin osittain.

Myös Lakimiesliitto, Tuomariliitto ja OHK ry vastustivat ehdotuksia joiltakin osin. Henkilöstöjärjestöt arvioivat, että keskittämisellä ei saavuteta hyötyä, koska sillä heitetään hukkaan jo saavutettua asiantuntemusta. Lisäksi arvioitiin, että asiaryhmien keskittäminen entistä harvempiin kärjäoikeuksiin aiheuttaa lisäresurssien tarvetta niissä kärjäoikeuksissa, joihin niitä keskitetään. Tuomariliitto esitti huolensa siitä, mistä nämä lisäresurssit ovat nykyisessä taloudellisessa tilanteessa ja tuomioistuimiin muutoin kohdistuvat säästöpainheet huomioon ottaen löydettävissä. Liitto totesi olevansa vakavasti huolissaan oikeusturvan tehokkaasta toteutumisesta samanaikaisten organisaatiomuutosten ja asiaryhmien keskittämisten keskellä, mikäli arviomuistiossa esitetty uudistus toteutetaan sellaisenaan. OHK ry taas katsoi, että asiaryhmiin esitetyt toiminnalliset muutokset käsitelypaikkaverkosta karsimalla tapahtuvat taloudellisten, ei toiminnallisten ehtojen perusteella. Oikeuslaitoksen palvelut eivät ole yhdenvertaisesti tulevaisuudessa niitä tarvitsevien saatavilla. Väistämättä etäisyydet kasvavat ja lisäävät kuluja joillekin asianosaisille asuinpaikasta riippuen enemmän kuin toisille. JHL ry korosti lausunnoissaan henkilöstön kanssa käytävän yhteistoiminnan ja henkilöstöpoliittisten periaatteiden noudattamisen tärkeyttä muutoksia tehtäessä.

### Maa-oikeusasiat

Lähes kaikki lausunnonantajat kannattivat arviomuistiossa esitettyä näkemystä siitä, että maa-oikeuksien määrään tai niiden tuomiopiireihin ei tule kärjäoikeusverkostouudistuksen yhteydessä puuttua. Perusteltuna pidettiin, että maa-oikeuksien asiamääriä seurataan pidemmällä aikavälillä. Asiamäärien vaihtelu huomioon ottaen työmäärän tasainen jako maa-oikeuksien välillä on haasteellista eikä maa-oikeuksien yhdistämisellä yk-

sinään voida saavuttaa työmäärän tasaista jakautumista. Lausunnonantajat pitivät perusteltuna, että maa-oikeuksien välistä yhteistoimintaa lisätään. Tällä voidaan helpottaa työmäärän tasaista jakautumista. Myös kirjaamisasioiden kirjallisen menettelyn käyttöalan laajentamista on kannatettu.

Toisaalta Lapin kärjäoikeus esitti, että Oulun kärjäoikeuden maa-oikeus lakkautettaisiin ja sen toimialueen maa-oikeusasiat siirrettäisiin Lapin kärjäoikeuden käsiteltäväksi. Tämä olisi perusteltua, koska Lapin kärjäoikeuden maa-oikeusinsinööri vastaa tällä hetkellä yhdessä Pohjanmaan kärjäoikeuden maa-oikeusinsinöörin kanssa myös Oulun kärjäoikeuden maa-oikeusasioiden käsittelystä. Maa-oikeusinsinöörin työajan jakaminen Lapin ja Oulun maa-oikeuden kesken hidastaa myös maa-oikeusasioita käsittelevien tuomareiden työtä. Asioiden keskittäminen ei heikentäisi oikeuden saatavuutta, koska maa-oikeus käsittelee kaikki pääkäsittelyä vaativat asiat riidan kohteena olevan kiinteistön sijaintipaikkakunnalla.

Vantaan kärjäoikeus katsoi, että maa-oikeuksien tuomiopiirien tulisi noudattaa maakunta- ja kärjäoikeuspiirijakoa nykyistä paremmin. Kärjäoikeus pitää toivottavana, että tuomioistuinlain 14 luvun 2 ja 3 §:n mahdollisuutta määrätä maa-oikeusinsinööri ja maa-oikeusasioita käsittelevä kärjätuomari toimimaan määräajaksi toiseen tuomioistuimeen myös käytetään. Tuomioistuinlain mukaan siirtomääräyksen kärjätuomarin osalta antaa kuitenkin hovioikeus ja maa-oikeusinsinöörin osalta kärjäoikeus. Maa-oikeusasioissa siirtomääräyksen sekä maa-oikeusinsinöörin että tuomarin osalta tulisi voida antaa sama tuomioistuin eli kärjäoikeus. Tämä edellyttäisi tuomioistuinlakiin tehtävää korjausta.

Maanmittauslaitos kannatti ehdotusta nykytilan säilyttämisestä. Lisäksi se totesi, että voisi olla perusteltua selvittää, tulisiko kirjaamisasiat keskittää yhteen maa-oikeuteen toimivaan kärjäoikeuteen, jolla olisi toimivalta koko maassa.

## Merioikeusasiat

Valtaosa lausunnonantajista kannatti sitä, että merioikeusasiat keskitetään käsiteltäväksi Ahvenanmaan ja Helsingin kärjäoikeuksiin sekä niiden ratkaisuihin tehtyjen valitusten keskittämistä Helsingin hovioikeuteen. Arvioitiin, että asiamäärien vähäisyys, tarvittava erityisasiantuntemus ja kulkuyhteydet Helsinkiin puoltavat asioiden keskittämistä sinne. Liikenne- ja viestintäministeriön mukaan keskittämistä Helsinkiin puoltaa myös se, että eräiden merilaissa säädettyjen kansainvälisiin yleissopimuksiin perustuvien vahinkoasioiden (esim. öljyvahinkoasiat) käsittely on jo nykyisin keskitetty Helsingin kärjäoikeuteen.

Turun hovioikeus sekä Ahvenanmaan ja Varsinais-Suomen kärjäoikeudet kuitenkin esittivät, että asiat keskitettäisiin Turun hovioikeuspiiriin. Hovioikeus katsoi, että asiat tulisi keskittää Ahvenanmaan ja Varsinais-Suomen kärjäoikeuksiin, joiden ratkaisuihin haettaisiin muutosta Turun hovioikeudelta. Turussa on laajasti merioikeudellista osaamista, jota on voitu hyödyntää merioikeuden asiantuntijoita määrättäessä. Tämän lisäksi Turussa on merioikeusasioihin perehtyneet ja kielitaitoiset tuomarit. Ehdotus myös tasaisi tuomioistuinten työmääriä. Myös Ahvenanmaan kärjäoikeus on pitänyt perusteltuna, että muutosta sen merioikeusasioissa tehtyihin ratkaisuihin haettaisiin Turun hovioikeudelta. Sen sijaan Varsinais-Suomen kärjäoikeus katsoi, että koko Suomen merioikeusasiat, Ahvenanmaan alue mukaan lukien, tulisi keskittää sen käsiteltäväksi. Kärjäoikeus totesi, että lukuun ottamatta vuotta 2014 asiamäärät eri merioikeuksissa ovat olleet varsin samansuuruisia. Näin ollen asiamäärillä ei ole ratkaisevaa merkitystä arvioitaessa sitä, mihin kärjäoikeuteen asiat tulisi keskittää.

## Ryhmäkanneasiat

Ryhmäkanneasioiden keskittämistä Helsingin kärjäoikeuteen kannatettiin poikkeuksetta. Kuluttaja-asiamies totesi, että yhtäkään kannetta ei toistaiseksi ole nostettu, vaan asiat on saatu ratkaistua sopimalla. Koska ryhmäkanneprosessissa kuluttaja-asiamies toimii kantajana ja käyttää siinä asianosaisena puhevaltaa, yksittäisille ryhmän jäsenille on vain harvoissa tapauksissa merkitystä sillä, millä paikkakunnalla ryhmäkannekäsittely tuomioistuimessa tapahtuu. Ryhmäkanteessa vastapuolena olevan yrityksen näkökulmastaan foorumin

sijainnilla ei ole suurta merkitystä, sillä ryhmäkanneprosessiin vastaajaksi haastetun yrityksen tulee joka tapauksessa olla resursseiltaan sellainen, että se tosiasiaa kykenee prosessiin osallistumaan. Näin ollen asioissa tarvittava erityisasiantuntemus puoltaa niiden keskittämistä vain yhteen käräjäoikeuteen.

### Ulosottovalitus- ja yrityssaneerausasiat

Lausunnonantajat pääosin kannattivat ulosotto- ja yrityssaneerausasioiden keskittämistä arviomuistiossa ehdotettuihin kahdeksaan käräjäoikeuteen. Asiaryhmien todettiin edellyttävän erityisasiantuntemusta, jonka saavuttamiseksi asiamäärän tulee olla riittävän suuri. Keskittäminen edistää myös lainkäytön laatua ja yhdenmukaisuutta. Vastustusta aiheutti kuitenkin erityisesti Itä-Suomen hovioikeuspiiriä koskevat ehdotukset. Myös Keski-Suomen, Lapin ja Vantaan käräjäoikeuksien toimivallan säilyttämistä pidettiin perusteltuna.

Itä-Suomen hovioikeus, Pohjois-Savon käräjäoikeus ja Päijät-Hämeen käräjäoikeus katsoivat muun muassa pitkiin välimatkoihin ja asiamääriin perustuen, että näitä asioita tulisi käsitellä kahdessa hovioikeuspiirin käräjäoikeudessa. Hovioikeus arvioi, että ensisijainen vaihtoehto olisi keskittää molemmat asiaryhmät Pohjois-Savon ja Päijät-Hämeen käräjäoikeuksiin ja toissijaisesti yrityssaneerausasiat Päijät-Hämeen käräjäoikeuteen ja ulosottovalitusasiat Pohjois-Savon käräjäoikeuteen. Kyseiset käräjäoikeudet puolsivat oman toimivaltansa säilyttämistä. Myös Pohjois-Karjalan käräjäoikeus piti perusteltuna, että molemmat asiaryhmät keskitettäisiin Pohjois-Savon käräjäoikeuteen. Etelä-Karjalan käräjäoikeus sen sijaan piti asiamäärien tasaamiseksi perusteltuna, että arviomuistiossa ehdotetulla tavalla yrityssaneerausasiat keskitettäisiin sen käsiteltäväksi, mikäli ulosottovalitukset siirretään sieltä pois.

Pirkanmaan käräjäoikeus piti muistion arvioita oikeina. Käräjäoikeus esitti kuitenkin harkittavaksi, tulisiko 2019 alusta voimaan tulevan ulosotonrakennemuutoksen mukaisen Sisä-Suomen ulosottoviraston toimialueen ulosottovalitusasiat keskittää sen käsiteltäväksi. Tällöin sen tuomiopiiri käsittäisi näissä asioissa Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Pirkanmaan ja Päijät-Hämeen käräjäoikeuksien tuomiopiirit. Valtakunnanvoudinvirasto ja Päijät-Hämeen ulosottovirasto esittivät samaa. Tällöin käräjäoikeuden tuomiopiiri vastaisi paitsi ulosotonrakennemuutoksen toimialueita myös Pirkanmaan erikoisperintäaluetta. Tätä puoltaisi myös välimatka ja liikenneyhteydet. Valtakunnanvoudinvirasto piti toimivaltaisiksi ehdotettujen käräjäoikeuksien lukumäärää sopivana. Se totesi lisäksi, että ulosotonrakennemuutuksessa tullaan ulosottoasioiden käsittelypaikan määrittämistä (nykyisin täytäntöönpanotoimen suorituspaikka) arvioimaan uudelleen.

Rovaniemen hovioikeus ja Lapin käräjäoikeus vastustivat Lapin alueen ulosottovalitus- ja yrityssaneerausasioiden keskittämistä Oulun käräjäoikeuteen. Tuomioistuinten näkemyksen mukaan keskittämisen myötä välimatka käräjäoikeuteen muodostuisi liian pitkäksi. Lisäksi ehdotus heikentäisi Lapin käräjäoikeuden osaamista ja vaikuttaisi myös konkurssisioissa tarvittavaan asiantuntemukseen. Ulosottovalitus- ja yrityssaneerausasioilla ei ole sellaista yhteyttä, että ne olisi välttämätöntä keskittää käsiteltäväksi samaan tuomioistuimeen. Tuomioistuimet katsoivat, että keskittäminen Oulun käräjäoikeuteen heikentäisi myös saamenkielisten kielellisten oikeuksien toteutumista näissä asioissa. Myös asiamäärien tasaamiseksi pidettiin perusteltuna, että Lapin käräjäoikeus säilytettäisiin toimivaltaisena.

Keski-Suomen käräjäoikeus vastusti ulosottovalitus- ja yrityssaneerausasioiden keskittämistä Pohjanmaan käräjäoikeuteen. Keski-Suomen käräjäoikeus on Vaasan hovioikeuspiirin suurin käräjäoikeus ja on perusteltua, että näitä asioita käsiteltäisiin siellä jatkossakin. Käräjäoikeus arvioi, että vuonna 2016 sinne saapuu 38 yrityssaneerausasiaa ja 55 ulosottovalitusasiaa, joiden käsittelyyn käräjäoikeudella on ammattitaitoinen henkilökunta. Koska myös summaariset riita-asiat on ehdotettu keskitettäväksi Pohjanmaan käräjäoikeuteen, asiamäärien tasaamiseksi perusteltua olisi, että ulosottovalitus- ja yrityssaneerausasiat keskitettäisiin Keski-Suomen käräjäoikeuteen eikä Pohjanmaan käräjäoikeuteen. Kielelliset syyt eivät ole esteenä keskittämislle.

Vantaan käräjäoikeus vastusti ulosottovalitusasioiden siirtämistä uuteen Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuteen. Vantaan käräjäoikeuteen saapuu kolmanneksi eniten ulosottovalitusasioita. Vantaan käräjäoikeudessa ulosottovalitusasiat on rooteloitu yhdelletoista näihin asioihin erikoistuneelle tuomarille, jotka käsittelevät myös

yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevia asioita, talousrikosasioita sekä työoikeusasioita. Sanotulla rooteloinnilla on Vantaan kärjäoikeudessa varmistettu lainkäytön laatu kyseisissä asiaryhmissä. Nämä syyt huomioon ottaen olisi perusteltua, että ulosottovalitusasioita käsiteltäisiin jatkossakin Helsingin hovioikeuspiirissä niissä kärjäoikeuksissa, jotka tälläkin hetkellä käsittelevät ulosottovalitusasioita eli tulevissa Länsi-Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan kärjäoikeuksissa ja Helsingin kärjäoikeudessa.

Tuomariliitto totesi, että näitä erityisasiaryhmiä keskitettäessä tulisi kiinnittää huomiota muun muassa siihen, onko asiaryhmät perusteltua keskittää samoihin kärjäoikeuksiin ja lisäksi keskittäminen tosiasiasa erityisasiantuntemusta. Huomioitava on myös asiamäärät ja niiden käsittelyyn vastaanottavissa kärjäoikeuksissa käytävissä olevat resurssit sekä keskittämisen vaikutukset asianosaisten oikeusturvan toteutumiseen. Keskitäminen tulisi toteuttaa yhtenäisten periaatteiden mukaisesti. Tuomariliitto piti erityisasiaryhmien keskitämiseen liittyviä perusteita sinällään oikeina. Se huomautti kuitenkin, että yritysaneerausasioiden keskitäminen Etelä-Karjalan kärjäoikeuteen poikkeaa keskitämisen yleisestä linjasta. Esitetty keskitämistapa aiheuttaisi väistämättä yhtäältä lisäkoulutuksen tarvetta Etelä-Karjalan kärjäoikeudessa ja toisaalta suurempia asiamääriä puheena olevassa asiaryhmässä käsitelleiden kärjäoikeuksien henkilökunnan tähän mennessä hankkiman asiantuntemuksen valumista hukkaan. Lisäksi tuomariliitto katsoi, että asiamäärät ja käsittelyajat sekä lainkäytön laatu huomioon ottaen olisi perusteltua, että ulosottovalitusasioita käsiteltäisiin jatkossakin Helsingin hovioikeuspiirissä niissä kärjäoikeuksissa, jotka tälläkin hetkellä käsittelevät ulosottovalitusasioita eli tulevien yhdistämisten jälkeen hovioikeuspiirin kaikissa kärjäoikeuksissa, siis tulevissa Länsi-Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan kärjäoikeuksissa sekä Helsingin kärjäoikeudessa.

### Sotilasoikeudenkäyntiasiat

Myös sotilasoikeudenkäyntiasioiden keskitämistä nykyistä harvempiin kärjäoikeuksiin kannatettiin. Lausunonantajat pitivät pääosin perusteltuina työryhmän ehdotuksia siitä, että näitä asioita tulisi käsitellä varuskuntia lähinnä olevissa kahdeksassa kärjäoikeudessa.

Puolustusministeriö katsoi aiempia lausuntojaan vastaavasti, että Helsingin kärjäoikeus tulisi säilyttää toimivaltaisena näissä asioissa. Tätä pidettiin perusteltuna Helsingissä sijaitsevien joukko-osastojen (Kaartin Jääkärirykmentti ja Merisotakoulu) varusmiesmäärien lisäksi poikkeusoloihin valmistautumisen takia. Koska Helsinki ja pääkaupunkiseutu muodostavat yhden merkittävimmistä puolustettavista kohteista, poikkeusoloissa alueella toimivien sotilasoikeudenkäyntilain alaisten henkilöiden määrä ja siten myös asiamäärät kasvaisit merkittävästi. Helsingin kärjäoikeus ei ole vastustanut sotilasoikeudenkäyntiasioiden keskitämistä Länsi-Uudenmaan kärjäoikeuteen. Se totesi kuitenkin, ettei asiaryhmä juurikaan rasita kärjäoikeutta ja on tarvittaessa jatkossakin valmis käsittelemään näitä asioita.

Keski-Suomen kärjäoikeus esitti, että siellä käsiteltävät sotilasoikeudenkäyntiasiat keskitettäisiin asiamäärien vähäisyys (10 juttua vuodessa) huomioon ottaen käsiteltäväksi muualle. Kärjäoikeuden mukaan asiamäärä on niin pieni, että kahden sotilasjäsenen, tuomarin ja syyttäjän kokoontuminen näiden usein varsin yksinkertaisten asioiden käsittelyä varten ei ole perusteltua. Koska asiat käsitellään niin sanotussa poissaolokäsittelyssä tai kirjallisessa menettelyssä, välimatkalla toiseen lähimpään toimivaltaiseen eli Hämeenlinnassa sijaitsevaan Kanta-Hämeen kärjäoikeuteen ei tosiasiasa ole suurta merkitystä.

### 3 Ehdotus lausuntojen perusteella tehtäviksi tarkistuksiksi

#### Maa-oikeusasiat

Asiamäärien perusteella näyttää siltä, että maa-oikeuksien määrää voitaisiin vähentää ja niiden tuomiopiirejä tarkistaa. Asiamäärien kehitystä sekä yhteistoiminnan lisäämisen vaikutuksia olisi kuitenkin perusteltua seurata hieman pidemmällä aikavälillä. Ottaen huomioon lisäksi nyt tehtävän uudistuksen laajuus, on perusteltua, että maa-oikeuksia koskevat ratkaisut tehdään erikseen.

## Merioikeusasiat

Helsingin käräjäoikeudessa on vuonna 2014, jolloin merioikeusasioiden määrä on muutoinkin ollut huomattavan korkea, ollut ylivoimaisesti eniten juttuja. Tämä sekä hyvät kulkuyhteydet Helsinkiin tukevat asiaryhmän keskittämistä Helsingin käräjäoikeuteen. Helsingissä on saatavilla merioikeudellista asiantuntemusta. Koska asioita on yleensä vain joitakin kymmeniä vuodessa, on perusteltua, että käräjäoikeuksien ratkaisusta käsitellyt valitukset käsitellään samassa hovioikeudessa eli Helsingin hovioikeudessa.

## Ryhmäkanneasiat

Ehdotusta on kannatettu poikkeuksetta, joten perusteita poiketa arviomuistiossa esitetystä ei ole.

## Ulosottovalitus- ja yrityssaneerausasiat

Helsingin hovioikeuspiirin käräjäoikeuksissa on vuonna 2015 saapunut yhteensä 141 yrityssaneeraus- ja 517 ulosottovalitusasiaa. Eniten asioita on ratkaistu Helsingin käräjäoikeudessa (74 YS ja 199 UO). Espoossa ja Vantaalla on ratkaistu yhtä paljon ulosottovalitusasioita (yli 150). On selvää, että käräjäoikeuden toimivallan lakkaaminen näissä asiaryhmissä johtaa saavutetun erityisasiantuntemuksen heikkenemiseen. Yhdistetty Itä-Uusimaa tulee olemaan yksi maan suurimmista käräjäoikeuksista, minkä lisäksi ministerin linjauksen mukaan Uudenmaan alueen summaariset asiat keskitetään sinne. Tämä sekä Uudenmaan lyhyet välimatkat puoltavat ulosottovalitusasioiden keskittämistä Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuteen, jossa käsiteltäisiin myös yrityssaneerausasioita.

Itä-Suomen hovioikeuspiirin käräjäoikeuksiin on vuonna 2015 saapunut yhteensä 217 ulosottovalitusasiaa ja 154 yrityssaneerausasiaa. Suurin osa asioista on ratkaistu Pohjois-Savon käräjäoikeudessa (YS 56 ja UO 97). Päijät-Hämeen ja Etelä-Karjalan käräjäoikeudessa asiamäärät ovat olleet samalla tasolla kuitenkin niin, että Päijät-Hämeessä on käsitelty enemmän yrityssaneerausasioita (52 YS ja 42 UO) ja Etelä-Karjalassa taas enemmän ulosottovalitusasioita (36 YS ja 70 UO). Valtakunnanvoudinviraston ja Pirkanmaan käräjäoikeuden esittämät kannat ulosotonrakennuudistuksen mukaisten erikoisperintäalueiden noudattamisesta ovat sinänsä perusteltuja. Asioiden keskittäminen Pirkanmaan käräjäoikeuteen lausunnoissa esitetyllä tavalla ei kuitenkaan noudattaisi hovioikeuspiirijakoa. Vielä ei myöskään ole tiedossa, miten ulosottoasioita koskeva forum-säännös tullaan rakennuudistuksessa muotoilemaan. Lisäksi käräjäoikeuksien tuomiopiirit ulosottovalitus- ja yrityssaneerausasioissa muodostuisivat erilaisiksi. Itä-Suomen hovioikeuspiirin laajuus ja erityisesti asiamäärät puoltavat asiaryhmien keskittämistä kahteen käräjäoikeuteen. Lausunnoissa esiin tuodut käräjäoikeuksien kokoon, asian käsittelyyn tarvittaviin resursseihin ja mahdollisen lisäkoulutuksen tarpeeseen liittyvät näkökohdat puoltavat sitä, että arviomuistiossa ehdotetusta poiketen asiat keskitettäisiin Pohjois-Savon ja Päijät-Hämeen käräjäoikeuksiin. Asiamäärät muodostuisivat riittävän suuriksi erityisosaamisen ylläpitämisen ja kehittämisen kannalta<sup>1</sup>, mutta eivät kuormittaisi vain yhtä käräjäoikeutta. Tämä myös noudattaisi hovioikeuspiirijakoa ja sitä lähtökohtaa, että asiaryhmät keskitettäisiin samoihin käräjäoikeuksiin. Koska asiaryhmät käsitellään pääosin kirjallisessa menettelyssä, ei välimatkalla tuomioistuimeen ole yhtä suurta merkitystä kuin muissa asiaryhmissä. Niissä asioissa, joissa suullinen käsittely on tarpeen järjestää, voidaan hyödyntää videoyhteyksiä.

Rovaniemen hovioikeuspiirin käräjäoikeuksissa on vuonna 2015 käsitelty 76 yrityssaneerausta ja 145 ulosottovalitusasiaa. Oulussa on käsitelty enemmän (55 YS ja 91 UO) kuin Lapin käräjäoikeudessa (21 YS ja 54 UO). Välimatka hovioikeuspiirin pohjoisista osista Ouluun on pitkä, mikä puoltaa Lapin käräjäoikeuden toimivallan säilyttämistä. Niin ikään saamelaiden oikeuksien turvaaminen, kuten myös erityisosaamisen ylläpitoon liittyvät näkökohdat puoltavat Lapin käräjäoikeuden toimivallan säilyttämistä. Kuten edellä on todettu, välimatka tuomioistuimeen ei yksinään ratkaise keskittämistä, vaan huomioon on otettava myös erityisosaamiseen liit-

<sup>1</sup> Vuoden 2015 tilastojen Päijät-Hämeen käräjäoikeuteen saapuisi sen ja Etelä-Karjalan käräjäoikeuden tuomiopiireistä yhteensä 87 yrityssaneerausasiaa ja 124 ulosottovalitusasiaa. Vastaavasti Pohjois-Savon käräjäoikeuteen saapuvien asioiden määrät olisivat 52 yrityssaneerausasiaa ja 93 ulosottovalitusasiaa.

tyvät näkökohdat. Saamenkielen osaajien määrä tuomioistuinlaitoksessa on varsin pieni. Näin ollen asioiden käsittelyssä saamen kielellä joudutaan käyttämään tulkkia riippumatta siitä, missä tuomioistuimessa asia käsitellään. Näin olisi myös edellä todetulla tavalla Helsingin kärjäoikeuteen keskitettävien merioikeus- ja ryhmäkanneasioiden kohdalla. Hovioikeuspiirin yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasioiden määrä on sellainen, että se kyetään käsittelemään yhdessä kärjäoikeudessa. Keskitäminen loisi hyvät edellytykset erityisosaamisen syventämiselle. Nykyisin näitä asioita käsitellään enemmän Oulun kuin Lapin kärjäoikeudessa. Nämä seikat puoltavat sitä, että asiat keskitettäisiin arviomuistiossa ehdotetulla tavalla Oulun kärjäoikeuteen.

Vaasan hovioikeuspiirin kärjäoikeuksissa on vuonna 2015 ratkaistu 100 yrityssaneerausasiaa ja 166 ulosottovalitusasiaa. Asiat jakautuvat kohtuullisen tasaisesti eri kärjäoikeuksien kesken<sup>2</sup>. Kokonaismäärä puoltaa asiaryhmien keskittämistä vain yhteen hovioikeuspiirin kärjäoikeuteen. Ulosottovalitusten keskittämistä Pohjanmaan kärjäoikeuteen puoltaa se, että Vaasassa sijaitsee ulosoton erikoisperintäyksikkö. Sitä tukee myös ruotsinkielisen väestön oikeudet. Kun lähtökohtana pidetään sitä, että asiaryhmät keskitetään samaan kärjäoikeuteen, tulisi sekä yrityssaneeraus- että ulosottovalitusasiat keskittää Pohjanmaan kärjäoikeuteen.

### Sotilasoikeudenkäyntiasiat

Puolustusministeriön lausunnossa esitetty kanta tuomioistuinten valmiudesta poikkeusoloissa puoltaa Helsingin kärjäoikeuden toimivallan säilyttämistä. Helsingin kärjäoikeus on valmis jatkossakin käsittelemään näitä asioita. Keski-Suomen kärjäoikeus taas katsoo, että asiat tulisi niiden vähäisen määrän vuoksi siirtää käsiteltäväksi muualle. Kärjäoikeuden toiminnan organisoinnin kannalta on perusteltua, että asiamäärät ovat riittävät. Näin ollen perusteltua olisi, että Keski-Suomen kärjäoikeuden alueelta tulevat asiat keskitettäisiin Kanta-Hämeen kärjäoikeuteen.

---

<sup>2</sup> Keski-Suomen kärjäoikeus ratkaisi 23 yrityssaneerausta ja 59 ulosottovalitusta, Pohjanmaan kärjäoikeus 38 ja 59 sekä satakunnan kärjäoikeus 39 ja 48 asiaa.